

Rapport från forskningsresan i naturvårdens utmarker 2006

Anders Delin & Janolof Hermansson

Forskningsresans bakgrund och syfte

När jag, Anders Delin, startade Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker år 1991 tänkte jag att de flesta biologer och artkunniga människor finns i Götaland och Svealand, medan de största ännu inte skyddade skogliga naturvärdena finns i Norrland, speciellt i mellersta och norra Norrlands inland.

Efter de 15 år som har gått, med Forskningsresor till Hälsingland, Härjedalen, Jämtland och till norra och södra Lappland, har jag fått bekräftelse på att detta är en grov men i stort sett sann beskrivning. Det har visat sig vara lätt att hitta gammelskog med mycket höga naturvärden men mycket sparsam dokumentation av artinnehållet.

De inventeringar som har kommit till stånd genom Forskningsresorna har bidragit väsentligt till dokumentationen och därmed förhoppningsvis också till ett framtida skydd för vissa områden. Genom att få de kunniga biologerna att komma till utmarkerna har förhoppningsvis deras kunskaper kommit till ändå större naturvårdsnytta än om de hade varit verksamma enbart i sina hemtrakter.

Föreningarna med nöje

De som har kommit med har haft högst varierande erfarenhet och kunskap inom mycket skilda områden. Främst har det varit inom ämnena skogshistoria, kärleväxter, mossor, lavar, svampar, skalbaggar, skinnbaggar och fåglar som vissa deltagare har haft stor sakkunskap. Vissa andra deltagare har varit mindre sakkunniga. De har deltagit för att lära och för att njuta av vildmarksscenerierna. Även barn har deltagit, och bidragit till allas upplevelser.

Specialisterna har varit mycket generösa. Ingen fråga har varit för dum för att ställas. Varje entusiastiskt utrop har smittat andra deltagare. Ingen organism i skogens myller har varit för oansenlig för att granskas under luppen.

Presentation av 2006 års forskningsresa

Förläggningen av 2006 års Forskningsresa till Idre motiverades i första hand av att det fanns personer som var villiga att lägga ned arbete på organisationen av en resa i dessa trakter. Jag, Janolof Hermansson, ledde detta arbete. Det var också ett område som inte hade besökts av Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker tidigare. I Idre fanns också högaktuella konfliktområden, särskilt de skogar på Stådjan och Fjätervålen, som företaget Idrefjäll har velat exploatera för vintersport, och som inte har tillräckligt noga undersökts ur biologisk synvinkel.

Ett femtiotal personer deltog i Forskningsresan 2006. Sjutton av dem lämnade bidrag till artförteckningarna. Flera andra bidrog till beskrivning av skogstillståndet. Många fotograferade. Andra bidrog genom att kommentera och diskutera sina upplevelser. Inte minst viktiga var de jämförelser som många av deltagarna kunde göra mellan sina hemmaskogar söderut i landet och de skogar de såg i Idre. En fullständig deltagarförteckning finns tillgänglig hos Naturskyddsföreningen i Dalarna.

Här nedan presenteras de sex dagarnas erfarenheter i form av korta beskrivningar av skogstillstånd, artinnehåll och naturvärden i de besökta områdena.

Artförteckningar

I artförteckningarna anges namn enligt Mossberg&Stenberg: Den nya Nordiska floran, och enligt Artdatabankens Ekologiska kataloger för mossor och svampar. Namnsättningen för lavar följer Santesson, R. m.fl. "Lichen-forming and lichenicolous fungi of Fennoscandia" och svenska namn enligt Nordin, Thor & Hermansson. Rödlisning anges enligt listan år 2005 (CR = akut hotad, EN = starkt hotad, VU = sårbar och NT = missgynnad). Om arten är signalart anges detta med "S". Arter som enligt ekologiska katalogerna indikerar höga naturvärden anges med "*".

Den som har funnit arten anges med "leg.", den som har artbestämt den med "det.". Om bara ett namn anges har personen både funnit och artbestämt arten. En artbestämning som har verifierats av mer erfaren person anges med "conf." För många allmänt kända arter har ingen rapportör angivits.

Rapportörer

Inventerare och rapportörer anges med namnförkortningar:

ADe=Delin, Anders

BÖs = Österman, Bror

DHä = Häggblad, David

EGö = Götmark, Elin

EOl = Olsson, Eva

IZm = Zmitrovich, Ivan

JHn = Hermansson, Janolof

KHä = Häggblad, Karin

KPe = Persson, Kerstin

LDe = Delin, Lotta

MAh = Ahlstedt, Mattias

MDa = Danvind, Maria

NGu = Gustafsson, Nicklas

PGJ = Jacobsson, Per-Gunnar

TBe = Berglund, Toni

TPy = Pystina, Tatjana

ULj = Ljusteräng, Ulf

Förutom de artförteckningar som följer nedan finns också artförteckningar i exelfiler, som är mer kompletta bl.a. därför att de innehåller uppgifter om fynd gjorda vid andra tillfällen.

2006-07-29, Idre, Karmoråsen

Läge, areal, ägare

En mil väster om Idre tätort. RN:6863010/1327930. Naturreservat.

Inventeringstillfälle

Inventerat av Karin och David Häggblad, Kerstin och Per-Anders Persson, Peter Ekström, Lotta, Ellinor och Anders Delin den 29 juli 2006.

Skogstillstånd

Granurskog, bl.a. längs en bäck, och tallurskog. Bottenskiktet i granurskogen längs bäcken domineras på stora ytor av kranshakmossa. Bottenskiktet i tallskogen utgörs till övervägande del av lavar, där fönsterlav dominerar, men även renlavar förekommer mycket rikligt. Urskogens alla element förekommer rikligt.

Kärlväxter

Fjällven (*Agrostis mertensii*): på bäckstrand i utkanten av skogen (ADe).

Knärot (*Goodyera repens*, S): (LDe).

Fjällskära (*Saussurea alpina*): i myrkant nedom åsen (ADe).

Norrlandsarv (*Stellaria calycantha*): på våt mark vid bäcken (ADe).

Mossor

- Vedtrappmossa (*Anastrophyllum hellerianum*, NT): på grov låga (ADe).
Taigakvastmossa (*Dicranum drummondii*): på mark i tallurskog (LDe).
Mörk husmossa (*Hylocomiastrum umbratum*, S): på mark i granskog (LDe).
Purpurmylia (*Mylia taylorii*, S): på mark vid bäcken (LDe).
Kranshakmossa (*Rhytidiadelphus triquetrus*): rikligt vid bäcken (ADe).

Lavar

- ?Liten rostfläck (*Arthonia* sp., cf *didyma*): på sälgbark (ADe).
Snölav (*Cetraria nivalis*): på mark i tallskogen, sparsamt (ADe).
Ärgnål (*Chaenotheca furfuracea*): (ADe).
Dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*, NT): på flera grova tallågor (ADe).
Lunglav (*Lobaria pulmonaria*, NT): rikligt på många sälgar.
Skrovellav (*Lobaria scrobiculata*, NT): rikligt på många sälgar.
Stuplav (*Nephroma bellum*, S): rikligt på många sälgar.
Raggmosslav (*Pertusaria geminiparia*): på starkt murken mycket gammal tallåga, 6862860/1327770 (leg. ADe, det. TBe).
Gytterlav (*Protopannaria pezizoides*, S): på ved på granstubbe, 6863010/1327930 (leg. et det. LDe, conf. TBe).

Svampar

- Grå kamskivling (*Amanita vaginata*).
Lappticka (*Amylocystis lapponica*, NT): ett fårskt och vackert ex. (KHä).
Fläckporing (*Antrodia albobrunnea*, VU): under starkt rötad men kärnhård tallåga, 6862940/1327900 (ADe).
Knölticka (*Antrodia serialis*).
Timmerticka (*Antrodia sinuosa*).
Stjärntagging (*Asterodon ferruginosus*, NT): (LDe).
Trådticka (*Climacocystis borealis*, S): gamla fruktkroppar på granhögstubbe (ADe).
Doftskinn (*Cystostereum murrarii*, NT): (leg. ADe, det. LDe).
Klibbticka (*Fomitopsis pinicola*): rikligt.
Rosenticka (*Fomitopsis rosea*, NT): rikligt på granlågor (KPe).
Vedmussling (*Gloeophyllum sepiarium*).
Nordlig anisticka (*Haploporus odoratus*, VU): några fruktkroppar, varav en mycket på en sälghögstubbe (LDe).
Rotticka (*Heterobasidion annosum*): på några granlågor (ADe).
Taigaskinn (*Laurilia sulcata*, VU): under ett par granlågor (ADe).
Gränsticka (*Phellinus nigrolimitatus*, NT): (ADe).
Eldticka (*Phellinus igniarius*).
Svart eldticka (*Phellinus nigricans*).
Granticka (*Phellinus chrysoloma*).
Vedticka (*Phellinus viticola*).
Rynkskinn (*Phlebia centrifuga*, NT).
Björkticka (*Piptoporus betulinus*).

Gammelgransskål (*Pseudographis pinicola*, NT): (DHä).
Sillkremla (*Russula xerampelina*).
Violticka (*Trichaptum abietinum*).

Violmussling (*Trichaptum larinum*, NT): på granlåga (ADe).
Daggsinn, (*Veluticeps abietinus*, *):
(leg. KPe, det. ADe).

Kräldjur

Padda (*Bufo bufo*): vid bäcken i utkanten av skogen, ett ovanligt stort och mörkt exemplar, gråsvart i färgen.

Naturvärden

Området är naturreservat och har mycket höga naturvärden på grund av att det är - såvitt vi kunde se - orört av skogsbruk. Artinnehållet är också mycket stort.

2006-07-30, Idre, Stadjans sydvästsluttning

Läge, areal, ägare

Området sträcker sig från kalfjäll ner till fuktig granskog med surdråg och källor. Arealen är ca 100 ha skog och 100 ha kalfjäll. Området ligger inom naturreservatet Nipfjället-Stadjan. Firman Idrefjäll har planer på exploatering av området. Koordinaterna för granskogen är RN:6869600/1345600.

Skogstillstånd

Marken inom området är mestadels slät. Endast inom mindre områden i övre delen av sluttningen är den småblockig.

På fjällheden står glest utspridda små och gamla granar, där urnlav *Tholurna dissimilis* växer på flera träd. Där finns vindformade låga gamla enbuskar med enlav *Vulpicidia juniperinum*. Man ser också här och där ung-tallar som når upp till knähöjd, tämligen snabbväxande och bara 5-10 år gamla. Dessa kommer upp inom tidigare trädfria delar av fjällheden.

Den översta delen av skogen, som gränsar till fjällheden, består av gles björk-gran-skog med låga och ofta av vinden och snön deformerade träd, tämligen kläna och låga. Enar finns även här, och någon enstaka asp i fältskiktet.

Längre ned ökar trädens storlek snabbt. Där finns stråk med grandominans men också ett brett bälte med huvudsakligen tall, som fortsätter ner till den grandominerade skogen i dalen vid bergets fot, där markvattnet kommer nära ytan och bildar surdråg och källor.

Skogen är olikåldrig och luckig, och inom stora delar gles, särskilt i de talldominerade delarna. Det finns få avverkningsstubbar inom området (flest i det grandominerade området vid bergets fot) och knappast några från de senare decennierna.

Trädåldrar

Den nuvarande skogen har hög ålder. Ca 200 år är en vanlig ålder bland dominerande träd. I det grandominerade området vid bergets fot är skogen yngre. Granar äldre än 150-170 år förekommer endast sällsynt där.

En av de största tallarna, med ett utseende som antyder hög ålder, vid 6869210/1346170, mättes, provborrades och åldersbestämde. Dess omkrets var 230 cm. Dess centrala del av rötad. Det uttagna provet var 23 cm långt. Det fattades alltså ca 13 cm av rötad ved i kärnan. På det uttagna 23 cm-provet räknades 303 årsringar. I periferin var ringarna mycket tunna. De innersta 50 ringarna omfattade 7,5 cm av radien. Om man antar att de saknade centrala ringarna (13 cm) var lika tjocka som de innersta räknade ringarna, bör 80-100 år läggas till, varför tallen bör vara ca 390 år gammal.

En annan tall med åldrigt utseende, vid 6869370/1345980, var frisk i kärnan. På det uttagna provet, som träffade mörken, räknades där 262 årsringar. Åldern uppskattas till 270 år.

Ytterligare en tall, vid 6869240/1346170, provborrades, men mörken nåddes ej. Där räknades 267 årsringar och trädets minimiålder är 272 år.

Alla dessa tre tallar har vuxit tämligen snabbt i början, sedan långsammare, och under de sista hundra åren i genomsnitt bara med en radieökning på 31 mm. Ingen av dem visar någon markant tillväxtreaktion, som skulle kunna motsvara avverkning eller gallring i närheten.

Nyckelelement

Det är tämligen ont om stående döda träd i området, både i fråga om gran och tall. Det finns rikligt med lågor av gran och tall inom hela området, huvudsakligen klenta och medelgrova. Mycket grova lågor, i dimensioner som på en del av de stående grova träden, är mycket sällsynta. Lågorna har varierande ålder, från nästan förmultnade till nyfallna. En hel del av de senare är rotvälta träd. Det finns spår av brand i gamla rester av stammar och stubbar, men inte i den stående skogen.

Skogen i området har inte urskogskaraktär, men man ser få spår efter sen-tida (senaste hundra åren) avverkning. Troligen har skogen utnyttjats genom små plockhuggningar under flera hundra år. Man ser inga tydliga spår av tidigare uttag i form av avverkningsstubbar. Det kan bero på att avverkningarna har gjorts successivt under flera hundra år och att stubbarna har multnat. Ett alternativ skulle kunna vara att stubbar har brutits upp inom området. Det verkar osannolikt att skogen har varit kalavverkad. I det grandominerade området vid bergets fot finns rikligt med garnlav.

Man kan anta att trädkontinuiteten inom området är god, medan lågakontinuiteten kan vara sämre. Riktigt gamla, nästan helt förmultnade lågor är mycket sällsynta om de alls förekommer.

Kärlväxter

Skogsbräsma (*Cardamine flexuosa*): vid källa (TBe).

Kärrfibbla (*Crepis paludosa*): (EGö).

Grönkulla (*Dactylorhiza viride*): (EGö).

Fjälldunört (*Epilobium hornemannii*): vid källa, (NGu).

Norsknoppa (*Gnaphalium norvegicum*): i fuktig granskog, 6869210/1345780 (ADe).

Spindelblomster (*Listera cordata*): i fuktig granskog, (ADe).

Ögonpyrola (*Moneses uniflora*, S): i fuktig granskog, (ADe).

Källört (*Montia fontana*): vid källa, (NGu).

Kransrams (*Polygonatum verticillatum*): (ADe).

Norrlandsarv (*Stellaria borealis*): vid källa, (ADe).

Nordlundarv (*Stellaria nemorum*): vid källa, (ADe).

Mossor

Vedtrappmossa (*Anastrophyllum hellerianum*, NT): på grov gammal tallåga, 6854930/1343650 (MDa).

Liten hornflikmossa (*Lophozia ascendens*, NT): 6869600/1345600 (MDa).

Urnlavsletning på Stadjans västsluttning

Lavar

Garnlav (*Alectoria sarmentosa*): rikligt på granar i högörtsgranskog, med apotecier (ULj).

Talltagel (*Bryoria fremontii*): tall i barrblandskogen, 6869370/1345980 (MAh).

Violettgrå tagellav (*Bryoria nadvornikiana*, NT): gran, 6870018/1345481 (MDa); granar i granskog, 6869390/1345800 (TBe).

Mörkhövdad spiklav (*Calicium adaequatum*, S): gråal (TBe).

Blanksvart spiklav (*Calicium denigratum*, S): på talltorraka, 6869360/1345910 (ADe); på talltorraka (EGö).

Vitgrynig nållav (*Chaenotheca subroscida*): granar (TBe).

Dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*, NT): tallåga (TBe).

Liten sotlav (*Cyphelium karelicum*, VU): gran i granskog 6869390/1345800 (TBe).

Knottrig blåslav (*Hypogymnia bitteri*, NT): björk i fjällbjörkskog, 6870018/1345686 (JHn); 6869600/1345480 (EGö); gran och tall i granskog, 6869390/1345800 (TBe); gran, 687220/1349420 (ADe); 6871712/1349002 (EGö); 6869869/1345598 (EGö); 6869742/2345548 (EGö).

Grynig blåslav (*Hypogymnia farinacea*, S): björk och gran (TBe).

Kortskaftad ärgspik (*Microcalicium ahlneri*, S): talltorraka, 6869360/1345910 (ADe).

Enlav (*Vulpicida juniperinus*): på grov stam på krypande en på fjällheden, 6869650/1346310 (ADe).

Urnlav (*Tholurna dissimilis*, VU), granar på fjällheden, 6869580/1346320 (JHn); 6870100/1346380, rikligt (NGu); 6870290/1346410, enstaka (NGu); 6870420/1346330, rikligt (NGu); 6868580/1346318 (EGö).

Svampar

Luddfingersvamp (*Clavaria purpurea*, S).

Rosenticka (*Fomitopsis rosea*, NT): på granlåga i fuktig granskog, 1345800/6869170.

Vedmussling (*Gloeophyllum abietinum*): tallåga, (IZm).

Rotticka (*Heterobasidium annosum*): i fuktig granskog, 6869210/1345780.

Svavelrisk (*Lactarius scrobiculatus*, S).

Rynkskinn (*Phlebia centrifuga*, NT).

Ullticka (*Phellinus ferrugineofuscus*, S): på granlåga, 6869340/1345890.

Gränsticka (*Phellinus nigrolimitatus*, NT): på gran- och tallågor (IZm).

Gammelgranskål (*Pseudographis pinicola*, NT).

Daggskinn (*Veluticeps abietinus**): på granlåga, 6869290/1346150.

Fåglar

Tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*, VU): observation av fågeln och av hackmärken.

Naturvärden

Området har höga naturvärden, som bäst framkommer genom dess innehåll av rödlistade arter och signalarter. I västsluttningen av Städjan är två mycket sällsynta lavararter påträffade i slutet av 1800-talet. En av dem, *Biatora alborufidula*, har bara en känd växtplats i världen och det är från Stadjans granskog. Skogen i västsluttningen har de typiska arter som en naturskog ska ha. Trots upprepande besök av lichenologer och mykologer anser vi att det behövs ytterligare inventeringar för att påvisa områdets verkliga kvalitet. När medverkande för forskningsresan besökte sydvästsluttningen blev den täta, grova granskogen endast inventerad i den sträckningen som togs för att nå högre upp i sluttningen. Förekomsterna av urnlav *Tholurna dissimilis* är mycket rik på de smågranar som finns strax nedanför Stadjans topp. Sannolikt är detta den rikaste förekomsten i Dalarna. Inga uppgifter från Stadjans topp är med i sammanställningen.

2006-07-31, Idre, Fjätersvålen västsluttning

Läge, areal, ägare

Området sträcker sig från kalvfjäll ner till myrar vid Foskan. Arealen är ca 100 ha. Området ligger inom naturreservatet Nipfjället-Städjan. Firman Idrefjäll har planer på exploatering av området. Koordinaterna för granskogen är RN:6871820/1349520.

Skogstillstånd

Skogen växer på tämligen slät mark. Området ovan trädgränsen besöktes inte. I den övre delen av skogen finns områden med granskog med högörtflora. I den nedre delen växer tämligen gles och låg blandskog med tall, gran och lite björk. Därnedan vidtar stora ytor med myr och sumpskog.

Grövre tallar har avverkats för länge sedan, att döma av avverkningsstubbarna troligen under dimensionsavverkningarna vid slutet av 1800-talet. En stor del av den liggande döda veden är skatar från grova men låga tallar.

Höjdlägesskogen är en skiktad granskog med dominerande trädskikt av ca 150 års ålder. Äldre träd, ca 200-250 år, är ganska vanliga. Det finns också sparsamt med granar som ser ut att vara 300-400 år gamla. Sparsamt med lågor, särskilt färska sådana. Relativt gott om avverkningsstubbar av tall, både äldre och yngre, de flesta troligen från dimensionsavverkningen, och inga från de senaste decennierna. God trädkontinuitet att döma av den rikliga förekomsten av garnlav.

Myrsumpskogen i den nedre delen av sluttningen är en skiktad gran-tallskog. De dominerande träden är ca 200 år. Det är tämligen gott om äldre träd,

som ser ut att kunna vara 300 år eller äldre, både av gran och tall. Mycket sparsamt med lågor. Spridda torrakor. Spridda avverkningsstubbar.

Tre tallar provborrades.

-Tall vid 6871530/1348990, omkrets 136 cm, räknade årsringar 191, uppskattad ålder 200 år.

-Tall vid 6871850/1349000, omkrets 146 cm, räknade årsringar 200, några centrala årsringar saknas, uppskattad ålder 220 år.

-Tall vid 6872210/1349390, stammens radie enligt borrhålet 205 mm, räknade årsringar 235, några centrala ringar saknas, uppskattad ålder 245 år.

De provborrade tre tallarnas radie har ökat med i genomsnitt 71 mm under de senaste 100 åren. De visar inte någon markant tillväxtökning någonstans, som skulle kunna vara en effekt av dimensionsavverkningarna. De har dock troligen under hela sin existens stått i relativt gles skog.

Kärlväxter

Grönkulla (*Dactylorhiza viride*): (EGö).

Kärrfibbla (*Crepis paludosa*): (EGö).

Dvärgtätört (*Pinguicula villosa*): fattigkärr, 68711800/1348700 (leg. EOl, det. ADe).

Kransrams (*Polygonatum verticillatum*): rikkärr, 6871685/1349529, 50-tal ex (JHn); (PGJ).

Fjällskära (*Saussurea alpina*): rikkärr, 6871685/1349529 (JHn).

Mossor

Vedtrappmossa (*Anastrophyllum hellerianum*, NT): gammal grov barrträdslåga, 6872120/1349350 (ADe); 6871720/1349660 (BÖs).

Vedsäckmossa (*Calypogeia suecica*, VU): (NGu).

Liten hornflikmossa (*Lophozia ascendens*, NT): 6871820/1349520 (NGu).

Komossa (*Splachnum ampullaceum*): fattigkärr, tillsammans med gul parasollmossa, 6871800/1348700 (ADe).

Gul parasollmossa (*Splachnum luteum*): fattigkärr, tillsammans med gul parasollmossa, 6871800/1348700 (ADe).

Lavar

Garnlav (*Alectoria sarmentosa*), rikligt (JHn).

Mjölig knopplav (*Biatorea chrysantha*), gammal grov gran i sumpgranskog, 6871656/1349000 (JHn).

Violettgrå tagellav (*Bryoria nadvornikiana*, NT), 6871829/1349491 (MDa); flera träd, 6871874/1349476 (MDa); två granar, 6871789/1349460 (EGö, TBe & SJo); björk, 6871505/1348870 (JHn); 6872029/1349413.

Blanksvart spiklav (*Calicium denigratum*, S): talltorrakor, 6871769/1349339 (ADe).

Gulnål (*Chaenotheca brachypoda*, S): 6854990/1343670.

Skuggnål (*Chaenotheca sphaerocephala*, VU): gran i fuktig granskog, 6871799/1349472 (TBe).

Vitgrynig nållav (*Chaenotheca subroscida*) allmän på gran (TBe).

Blågrå svartspik (*Chaenothecopsis fennica*, S): talltorraka i luckig granskog, 6871981/1349256 (EGö & TBe); torrakor på myren, 6871660/1349000 (TBe).

Vitskaftad svartspik (*Chaenothecopsis viridialba*, NT): gammal gran i sumpgranskog, 6871648/1348845 (JHn).

Dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*, NT): gammal tall-låga, 6871884/1349223 (EGö & TBe); grov tall-låga, 6872150/1349000 (Rydell, Åsa).

Sotlav (*Cyphelium inquinans*, S): gamla granar i granskog, 6872029/1349413 (MDa).

Liten sotlav (*Cyphelium karelicum*, NT): på basen av gammal gran, 6871779/1349034 (TBe).

Ladlav (*Cyphelium tigillare*, NT): torraka på myr (TPy).

Knottrig blåslav (*Hypogymnia bitteri*, NT): 6871760/1349144 (MDa); klen död gran, 6871806/1349434 (MDa); 6871829/1349491 (MDa); rikligt, på björk, gran och ved, 6871990/1349260 (ADe); gammal gran i sumpgranskog, 6871648/2348845 (JHn); klen senväxande gran och rönn i sumpgranskog, 6871644/1349119 (JHn); gran i myrkant, 6871547/1348984 (JHn); mycket gammal gran, 6871505/1348870 (JHn).

Vitmosslav (*Icmadophila ericetorum*, S): gammal låga, 6871723/1349164 (MDa).

Vedskivlav (*Lecidea botryosa*, S): på tallågor (ADe).

Varglav (*Letharia vulpina*, NT): talltorraka, 6871950/1348740 (ADe); klen högstubbe, 6871505/1348870 (JHn); talltorraka, 6871573/1349068 (KPe); talltorraka, 6871589/1349166 (KPe); torraka på myr (TPy); klen tallstubbe, 6871764/1349281.

Lunglav (*Lobaria pulmonaria*, NT): rönn, 6872200/1349430 (ADe).

Skrovellav (*Lobaria scrobiculata*, NT): (NGu).

Barkkornlav (*Lopadium disciforme*, S): gran i fuktig granskog, (TBe).

Trädbasdynlav (*Micarea globulosella*): gran i fuktig granskog, (TBe).

Kortskaftad ärgspik (*Microcalicium ahlneri*, S): talltorraka i fuktig granskog, (TBe); talltorraka, 6872070/1349320 (ADe).

Ärgspik (*Microcalicium disseminatum*).

Stuplav (*Nephroma bellum*, S): (PGJ).

Västlig njurlav (*Nephroma laevigatum*, NT): (NGu).

Luddlav (*Nephroma resupinatum*, S): rönn, 6872200/1349430 (ADe).

Halmgul örnlav (*Ochrolechia alboflavescens*): gran, 6871648/1348845 (JHn).

Phaeocalicium flabelliforme: björk.

Vedflamlav (*Pyrrhospora elabens*, S): rikligt på talltorrakor, 6871980/1349250 (ADe).

Gammelsälglav (*Rinodina degeliana*): gran i luckig fuktig granskog, 6871676/1349481 (JHn).

Rödbrun blekspik (*Sclerophora coniophaea*, NT): gammal grov gran i sumpgranskog, 6871656/1349000 (JHn).

Svampar

Stjärntagging (*Asterodon ferruginosus*, NT): grov mossig granlåga, 6871648/1348744.

Doftskinn (*Cystostereum murrayii*, NT): grov granlåga i myrkant, 6871659/1349195 (JHn & KHä); 6871700/1349520 (PGJ). Granlåga i granskog (IZm).

Rosenticka (*Fomitopsis rosea*, NT), 6871720/1349660 (PGJ).

Taigaskinn (*Laurilia sulcata*, VU): grov granlåga i örtrik fuktig granskog, 6871685/1349529 (JHn); 6871700/1349520 (BÖs).

Ullticka (*Phellinus ferrugineofuscus*, S), 6871700/1349520 (PGJ).

Gränsticka (*Phellinus nigrolimitatus*, NT): (PGJ); granlåga, 6872016/1349322 (MDa & IZm); granlåga, 6871980/1349220 (ADe); grov granlåga i sumpgranskog, 6871656/1349000 (JHn & IZm); granrotvälta i fuktig örtrik granskog, 6871676/1349481 (JHn & IZm); flera granlågor, 6871612/1349164 (KHä); 6871590/1348620 (BÖs).

Gammelgranskål (*Pseudographis pinicola*, NT): gran, 6871851/1348945 (KHä).

Gräddporing (*Skeletocutis lenis*, NT): tallåga på myrholme (IZm).

Kristallticka (*Skeletocutis stellae*, VU): 6871420/1348510 (BÖs konf. K. Jaederfeldt).

Violtagging (*Trichaptum fuscoviolaceum*): tallåga, (IZm).

Naturvärden

Skogen har trots dimensionsavverkningarna bevarat mycket av urskogens karaktär och artinnehåll och har höga naturvärden. Inventeringen av de medverkande vid forskningsresandet visade att skogen i västslutningen av Fjätervålen har högre naturvärde än vad man tidigare känt till. Kunskapen om skogen har dess för innan varit mycket fragmentarisk. Myrarna och skogsholmarna mellan Fjätervålen och Städjar har också högre naturvärde än vad man tidigare känt till. Sumpskogsholmar på och i kanterna av myrarna har riktigt gamla träd. De rödlistade arterna, tillsammans med signalarter och sällsynta arter utgör ett ekologiskt kvitto på att skogen har mycket högt bevarandevärde. Ytterligare inventeringar kommer sannolikt att förstärka denna analys. Kanske har inte Fjätervålen uppmärksamrats tillräckligt inom naturvården.

2006-08-01 Särna, Lövhöjden

Läge, areal, ägare

Ca 300 ha, ägare Bergvik skog. RN:6854700/1344300.

Skogstillstånd

Skogen växer på tämligen slät moränmark, småblockig eller med finare sediment. Smärre kullar omväxlar med småmyrar och bäckar. Moränen måste innehålla något kalk, eftersom en sedan länge känd lokal för guckusko (*Cypripedium calceolus*) finns vid en liten bäck, vid 6854660/1344870. I närheten av guckuskon växer även brudsporre, tibast, vitmåra och lundelm.

Skogen är en gammal tall-gran-skog, genomhuggen under dimensionsavverkningarna, men föga huggen därefter. Där finns anmärkningsvärt många stora och gamla sälgar med rikligt med skrovellav (*Lobaria scrobiculata*) och lunglav (*Lobaria pulmonaria*) med stora friska bålar. En del av dem är nedböjda av ålder och snö, men levande och med stammen helt täckt av mossa och lavar.

Det finns rikligt med död ved, mest medelgrovt och klint och av tämligen sent datum, men även rester efter urskogen, stående och liggande. Träden ser ut att vara upp till 200 år gamla.

Provborrade träd

-Tall vid 6854420/1343340, omkrets 179 cm, radie 28,5 cm, murken i centrum, provets längd 14 cm, på denna del 178 årsringar. Uppskattad ålder 300 år.

-Tall vid 6854480/1343320, omkrets 155 cm, radie 25 cm, provets längd 15 cm, på denna del 280 årsringar. Uppskattad ålder 350 år.

Borrspånen från dessa två tallar visar en tämligen markant tillväxtökning för mellan 60 och 70 år sedan, kanske på grund av en större avverkning vid denna tid.

Kärlväxter

Guckusko (*Cypripedium calceolus*, NT): 6854660/1344870 (ADe & LDe).

Grönkulla (*Dactylorhiza chlorantha*, S): 6854660/1344870 (ADe & LDe).

Tibast (*Daphne mezereum*, S): 6854660/1344870 (ADe & LDe).

Lundelm (*Elymus caninus*, S): 6854660/1344870 (ADe & LDe).

Gräsull (*Eriophorum latifolium*, S): 6854660/1344870 (ADe & LDe).

Vitmåra (*Galium boreale*): 6854660/1344870 (ADe & LDe).

Brudsporre (*Gymnadenia conopsea*): 6854660/1344870 (ADe & LDe).

Ögonpyrola (*Moneses uniflora*, S): 6854660/1344870 (ADe & LDe).

Vitpyrola (*Pyrola rotundifolia*): 6854660/1344870 (ADe & LDe).

Björnbrodd (*Tofieldia pusilla*): 6854660/1344870 (ADe & LDe).

Skogsnycklar (*Dactylorhiza maculata* ssp. *fuchsii*, S).

Knärot (*Goodyera repens*, S).

Mossor

Vedtrappmossa (*Anastrophyllum hellerianum*, NT), barrträdslåga, 6855090/1343820 (ADe).

Gul parasollmossa (*Splachnum luteum*).

Långskaftad komossa (*Splachnum sphaericum*), tillsammans med gul parasollmossa (ADe).

Liten trumpetmossa (*Tayloria tenuis*, NT), tillsammans med skapania på block i bäcken (leg. EO1, det. ADe).

Bollvitmossa (*Sphagnum wulfianum*, S): (MDa).

Lavar

Garnlav (*Alectoria sarmentosa*, S): rikligt på sälg, gran, björk och tall.

Arthonia dispuncta: sälg i fuktig örtrik tallskog, 6854647/1344676 (JHn).

Violettgrå tagellav (*Bryoria nadvornikiana*, NT): gran i örtrik granskog, 6854545/1344715 (TBe); gran i örtrik tallskog, 6854891/1343855 (TBe); 6854831/1343413 (EGö).

Mörkhövdad spiklav (*Calicium adaequatum*, S): mycket rikligt på en 5-10 år gammal horisontell kvist på gles gråal intill bäcken, 6854900/1343300 (ADe & TBe).

Blanksvart spiklav (*Calicium denigratum*, S): 6854328/1343372 och 6854215/1343510 (EGö).

Brunpudrad nållav (*Chaenotheca gracillima*, NT): granstubbe i sumpgranskog, 6855050/1343790 (TBe); sälg och gammal ticka på sälg (JHn).

Nordlig nållav (*Chaenotheca laevigata*, NT): klen granhögstubbe i sumpgranskog efter bäck, 6854973/1343676 (TBe).

Vitgrynig nållav (*Chaenotheca subroscida*, S): på granbark vid 6854900/1343530.

Blågrå svartspik (*Chaenothecopsis fennica*, S): 6854328/1343372 och 6854215/1343510 (EGö).

?Rödskaftad svartspik (*Chaenothecopsis cf. haematopus*, DD): på lavsoral på sälg (JHn).

Vitpudrad svartspik (*Chaenothecopsis viridialba*, NT): gran i sumpgranskog efter bäck, 6854900/1343300 (TBe).

Dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*, NT): på tallåga, 6855120/1344060 (EGö).

Mjölilig dropplav (*Cliostomum leprosum*, VU): gran i sumpgranskog efter bäck (TBe & MDa); på sälg, 6854647/1344676 (JHn).

Skorpgelélav (*Collema occultatum*, NT): sälg i örtrik tallskog, 6854647/1344676 (JHn).

Sotlav (*Cyphelium inquinans*, S): (JHn).

Knottrig blåslav (*Hypogymnia bitteri*, NT): gran i fuktig örtrik tallskog, 6854891/1343855 (TBe & EGö); sälg i fuktig örtrik tallskog, 6854647/1344676 och sälg och björk, 6854865/1343911 (JHn); sälg, 6854630/1344670.

Blåslav (*Hypogymnia physodes*): med apothecier vid 6854700/1344050 (ADe).

Varglav (*Letharia vulpina*, NT): på talltorraka.

Lunglav (*Lobaria pulmonaria*, NT): gammal sälg i granskog, 6854907/1343309 (TBe); sälg i örtrik tallskog, 6854647/1344676 (JHn); 6854630/1344670; 6854960/1343730; 6854270/1343540.

Skrovellav (*Lobaria scrobiculata*, NT): rikligt på grov sälg, 6854700/1344050 (ADe); gammal sälg i granskog, 6854907/1343309 (TBe); sälg, 6854270/1343540 (ADe); sälg i fuktig örtrik tallskog, 6854647/1344676 och 6854825/1343938 (JHn); sälg, 6854630/1344670; sälg, 6854810/1343950; sälg, 6854960/1343730.

Ärgspik (*Microcalicium disseminatum*): på granbark vid 6854900/1343530.

Stuplav (*Nephroma bellum*, S) .

Luddlav (*Nephroma resupinatum*, S).

Vedflamlav (*Pyrrhospora elabens*, S): 6854270/1343435 (EGö).

Gammelsälglav (*Rinodina degeliana*): gammal sälg i granskog, 6854907/1343309 (TBe); sälg i örtrik fuktig tallskog, 6854825/1343938 (JHn); sälg, 6854810/1343950.

Rosa skärelav (*Schismatomma pericleum*, NT): gammal sälg i granskog, 6854907/1343090 (TBe & MDa).

Rödbrun blekspik (*Sclerophora coniophaea*, NT): gran i sumpgranskog efter bäck, 6854970/1343670 (TBe & MDa).

Spretig skägglav (*Usnea glabrescens*): sälg i fuktig granskog, 6854990/1343570 (JHn).

Svampar

Lappticka (*Amylocystis lapponica*, NT): granlåga, 6853890/1343630 (PGJ).

Citronticka (*Antrodia xantha*): rikligt, i etager, till stor del kraftigt gul, på stående död sälg vid 685508 134380 (ADe).

Luddfingersvamp (*Clavaria purpurea*, S): rikligt i bäckkanten på två ställen, 6854973/1343676 (ADe).

Trådticka (*Climacocystis borealis*, S): gran, 6853780/1343610 (PGJ).

Doftskinn (*Cystostereum murrayii*, NT): gran, 6853940/1343670 (PGJ).

Sprickporing (*Diplomitoporus crustulinus*, VU): granlåga i sumpgranskog, 6854970/134368 (leg. KHä det. IZm).

Rosenticka (*Fomitopsis rosea*, NT): granlåga, 6855060/1343010 (PGJ); granlåga, 6853800/1343590 (PGJ); granlåga, 6854740/1343500 (BÖs); granlåga, 6854870/1343460 (ADe).

Ullticka (*Phellinus ferrugineofuscus*, S): granlåga, 6853940/2343690 (PGJ); granlåga, 6854870/1343460 (ADe).

Gränsticka (*Phellinus nigrolimitatus*, NT): granlåga, 6853860/1343600 (PGJ).

Rynkskinn (*Phlebia centrifuga*, NT): granlåga, 6855140/1343810 (PGJ); granlåga, 6855060/1343010 (BÖs); granlåga, 6854870/1343460.

Däggdjur

Varg (*Canis lupus*, CR): spillning.

Björn (*Ursus arctos*, NT): spillning.

Fåglar

Duvhök (*Accipiter gentilis*).

Sparvhök (*Accipiter nisus*).

Bändelkorsnäbb (*Loxia leucoptera*): matande unge.

Tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*, VU): ringhack.

Tjäder (*Tetrao urogallus*).

Lavskrika (*Perisoreus infaustus*, NT).

Insekter

Reliktbock (*Nothorhina punctata*, VU), gnagspår.

Naturvärden

Området har mycket höga naturvärden på grund av att det har avverkats sent och ofullständigt, och inte alls under senare decennier. Skogen omfattar både

torra talldominerade och våta grandominerade partier, småmyrar och bäckar. Där finns anmärkningsvärt många grova sälgar med rik lavflora. Artinnehållet är stort. Bland lavarna kan nämnas riklig förekomst av den mycket sällsynta *Arthonia dispuncta*. Förekomsten av vedsvampar följer vattendragen fram igenom tallskogen. Ytterligare inventeringar bör göras på angränsande marker.

2006-08-02, Idre, Guttuån

Läge, areal, ägare

SV om Stockbäckkölen RN:6869850/1321850 och Stockbäcken, 1,5 km V om Sillret i Guttan RN:6871160/1322300.

Inventeringstillfälle

Inventerat av Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker 2 aug. 2006.

Skogstillstånd

Flacka storblockiga marker, stora ytor av plan blockmark utan träd eller fältskikt, omväxlande med myr med gölar. Små kullar med branta sidor. Benbrytesland. Längs Stockbäcken sumpskog med mindre framträdande block men rikligt med äldre lågor och rötter under gräs och starr.

På plana blockmarken och på de små kullarna dominerar tall, med inslag av björk och lite gran, Längs bäcken granskog med inslag av björk. Ingen säl eller asp. Där bl.a. korallrot, spindelblomster, slidstarr, klotstarr och vänderot, men inga rikmarksinslag som torta etc.

Överallt finns avverkningsstubbar. I den talldominerade skogen dels höga stubbar av klenare träd, troligen äldre och yxhuggna, dels låga stubbar av grövre (40-50 cm) träd, avverkade med såg, övervuxna med tjocka lager av ris, mossa och lavar. Inga stubbar efter avverkningar i senare tid. I granskogen efter Stockbäcken, grova (60-70 cm) stubbar efter träd avverkade med såg för 50-100 år sedan, troligen närmare 100, eftersom föryngringen är ca 80 år gammal.

Rikligt med gamla och grova träd, dock ej så grova som de som avverkningsstubbar representerar. Rikligt med död ved, stående och liggande, men de grövsta dimensionerna är sparsamt företrädda. En del av den döda liggande veden är lumpade toppar eller hela stammar från tiden för dimensionsavverkningarna.

Provborrade träd

Tall vid 6869690/1321750: 282 årsringar räknade, uppskattad ålder 320 år.

Kärlväxter

Storsileshår (*Drosera anglica*), på myrflark vid 6869700/1321800.

Ögonpyrola (*Moneses uniflora*, S), Stockbäcken (TBe).

Dvärgtätört (*Pinguicula villosa*): på myrsträng vid 6869700/1321800 (EOI).

Vitstarr (*Carex livida*), på myrflark vid 6869700/1321800.

Mossor

Vedtrappmossa (*Anastrophyllum hellerianum*, NT): låga i sumpgranskog, Stockbäcken (ADe).

Bollvitmossa (*Sphagnum wulfianum*, S): Stockbäcken.

Lavar

Calicium pinastri: på tallkvistar på martallar, Stockbäckkölen 6869850/1321850 (JHn & TBe).

Blanksvart spiklav (*Calicium denigratum*, S): Stockbäcken.

Brunpudrad nållav (*Chaenotheca gracillima*, NT): gran och 2 björkstubbar i sumpgranskog, Stockbäcken 6871160/1322304 (TPy & TBe).

Blågrå svartspik (*Chaenothecopsis fennica*): Stockbäcken.

Chaenothecopsis vainoiana: på bålen av liten rostfläck i granskog, Stockbäcken 6871150/1322350 (JHn).

Vitpudrad svartspik (*Chaenothecopsis viridialba*, NT): granstam, Stockbäcken 6871152/1322366 (TBe).

Dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*, NT): tallåga, Stockbäckkölen 6869865/1321858 (JHn), 6869380/1321770 (ADe) och 6870918/1322506 (EGö).

Skorpgelélav (*Collema occultatum*, NT): sälg i tallskog, Stockbäcken 6870750/1322550 (JHn).

Grenlav (*Evernia mesomorpha*, NT): gran i sumpgranskog, Stockbäcken 6871160/1322304 (JHn).

Knottrig blåslav (*Hypogymnia bitteri*, NT): stenblock i tallskog, Stockbäckkölen 6869573/1321710 (JHn); tall, Stockbäcken 6871160/1322300 (TBe; gran i sumpgranskog, Stockbäcken 6871160/1322304 (JHn).

Skrovellav (*Lobaria scrobiculata*, NT): sälgar i tallskog, Stockbäcken 6870953/1322468 (JHn, EGö).

Lunglav (*Lobaria pulmonaria*, NT): sälgar i tallskog, Stockbäcken 6870750/1322550 (JHn).

Barkkornlav (*Lopadium disciforme*, S): sälg i tallskog, Stockbäcken 6870750/1322550 (JHn).

Ochrolechia cf juvenalis (JHn).

Protoparmelia oleagina: på torrgrenar på tall, Stockbäckkölen
6869850/1321850 (JHn & TBe).

?Falsk skivlav (*Rhizocarpon cf. leptolepis*, NT): stenblock i björksumpskog,
Stockbäckkölen 6869890/1321590 (JHn).

Gammelsälglav (*Rinodina degeliana*): sälg i tallskog, Stockbäcken
6870750/1322550 (JHn).

Rödbrun blekspik (*Sclerophora coniophaea*, NT): granar i sumpgranskog,
Stockbäcken 6871160/1322304 och 6871203/1322134 (JHn & TBe).

Svampar

Fläckporing (*Antrodia albobrunnea*, NT): på tallåga i sumpbjörkskog mellan
myrarna, Stockbäckkölen 6869890/1321590 (IZm).

Trådticka (*Climocystis borealis*, S): Stockbäcken.

Grankrös (*Craterocolla insignis*): på grangrenar och död granstam i
sumpgranskog, Stockbäcken 6871160/1322000 (JHn).

Sprickporing (*Diplomitoporus crustulinus*, VU): på flera granlåga i
sumpgranskog, Stockbäcken 6871160/13223000 (IZm).

Ditiola peziziformis: björklåga i björksumpskog, Stockbäckkölen
6869890/1321590 (IZm).

Socketkrös (*Excidia saccharina*): tallåga, Stockbäcken (IZm).

Opalkrös (*Excidia thuretiana*): björklåga i björksumpskog, Stockbäcken
6869890/1321590 (IZm).

Rosenticka (*Fomitopsis rosea*, NT): granlåga i sumpgranskog, Stockbäcken
6870890/1322680 (JHn).

Heterobasidium parviporum: granstubbe i sumpgranskog, Stockbäcken
6870890/1322680 (IZm).

Svavelrisk (*Lactarius scrobiculatus*, S): Stockbäcken (KHä).

Gullnavling *Omphalina chrysophylla*: Stockbäcken (KHä).

Ögleskinn (*Paullicorticium ansatum*): granförna, Stockbäcken (IZm).

Tallplätt (*Peniophora pini*): tallgren (IZm).

Ullticka (*Phellinus ferrugineofuscus*, S): granlåga, Stockbäcken (KHä).

Gränsticka (*Phellinus nigrolimitatus*, NT): på tallåga, Stockbäckkölen (ADe).

Rynkskinn (*Phlebia centrifuga*, NT): granlåga i sumpgranskog, Stockbäcken
6871160/13223000 (IZm).

Tomentella bryophila: på murken vedförna, Stockbäcken (IZm).

Nordlig mjölporing (*Trechispora candidissima*, DD): björklåga i
björksumpskog, Stockbäckkölen 6869890/1321590 (IZm).

Violmussling (*Trichaptum laricinum*, NT): på granlåga i sumpskog vid
Stockbäcken, 6871260/1321820 (ADe).

Fåglar

Sidenssvans (*Bombycilla garrulus*).

Slaguggla (*Strix uralensis*).
Tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*, VU).

Däggdjur

Björnspillning (*Ursus arctos*, NT).

Naturvärden

Naturvärdena är stora på grund av att området är stort och varierat och har utsatts för avverkningar mindre än vanligt och huvudsakligen under dimensionsavverkningarnas tid.

Det innehåller rikligt med gamla träd och död ved och har en innehållsrik flora, som framgår av artförteckningen. Anmärkningsvärda arter är t. ex. följande: Den nyupptäckta knappåslavarten *Calicium pinastri*.

Sprickporingen var ovanligt rikligt förekommande vid Stockbäcken.

Tallskogen kring bäcken är också intressant med de äldre sälgarna och spridda diabasblock. Mosaiken, tallmyrholmar, tjärnar och myrar skapar bra förutsättningar för arter knutna till tallskog. Nordlig mjölporing är sällsynt i Sverige och ny för Dalarna. Opalkröset vid Stockbäcken är en sällsynt art. Guttanområdet har en förnämlig mosaik av skog- och naturtyper som ger artrika miljöer.

2006-08-03, Idre, SV om Vålåberget

Läge, areal, ägare

Nedom och SV om branten i Vålåberget, 68620/13424. Ägare Sveaskog?

Inventeringstillfälle

Inventerat av Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker den 3 aug. 2006.

Skogstillstånd

Ren tallskog på böljande morän med branta partier och glest liggande stora diabasblock. Inga fuktiga partier. Några hundra meter NO därom finns Vålåbergets höga lodytor.

Fältskikt av bärris, bottenskikt av vanliga skogsmossor och renlavar.

Avverkningsmogen skog, som inte har rörts under senare decennier. Inga gamla träd (över 200 år), men tämligen gott om urskogslågor, grova brända tallågor, många från början rotvältor. Sparsamt med stående död ved. Inga brandljud i levande tallar. Brandljud i enstaka gamla avverkningsstubbar.

En ca 15 cm grov tallstam, katad för många decennier sedan, med invallade sår.

Många av blocken klädda av tunna moss- och lavtäcken på lodräta och sluttande ytor. Dessa bär områdets intressantaste flora.

Kärlväxter

Hällebräken (*Woodsia ilvensis*): på flera block, i sprickor på sluttningar och lodytor.

Ängsvide (*Salix starkeana*): spridd i sydvästsluttningar.

Mosippa (*Pulsatilla vernalis*, NT): talrik i sydvästsluttningar med tunt täcke av ris, mossa och lav.

Käringtand (*Lotus corniculatus*): enstaka i sydvästsluttningar.

Kattfot (*Antennaria dioica*): spridd i sydvästsluttningar.

Mossor

Sotmossa (*Andraea rupestris*): dominerande på lodytor på diabasblock.

Liten trappmossa (*Anastrophyllum minutum*): talrik på lodytor på diabasblock, tillsammans med sotmossa.

Lavar

Dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*, NT): på grov gammal tallåga.

Hymenelia obtecta: på lodytor på stora diabasblock (JHn).

Finflikig sköldlav (*Melanelia panniformis*): bland och på mossa på lodyta på diabasblock.

Porpidia flavicunda: på diabasblock i tallskog (JHn).

Rostblocklav (*Porpidia melinodes*): på diabasblock i tallskog (JHn).

Naturvärden

Områdets naturvärden är höga, dels på grund av den relativt gamla och under senare decennier ej huggna skogen, där det finns strödda gamla grova tallågor med bl.a. dvärgbägarlav, dels på grund av förekomsten av block och blocksamlingar av diabas med speciell lavflora, som kan antas vara gynnad av den beskuggning som den stående skogen ger.

Sammanfattning

Forskningsresan i Dalarnas norra delar blev mycket lyckad med ett 60-tal medverkande från hela landet. Varför så få från Dalarna?

Detta blev också ett bevis för att många ögon ser mer än få!

Vi konstaterade att utbyggnaden av skidanläggningar, liftar och stugbyar kommer att skada de mycket höga naturvärdena på Stådjan

och Fjätervålen. Vi fick ihop ett bättre underlag som visar på att naturvärdena är högre än man tidigare känt till. Skogen kring Lövhöjden, som ligger på gränsen mellan Idre och Särna socknar, var ett fantastiskt artrikt skogsområde. Och det finns en större areal att inventera! Guttans dalgång och dess myrmarker visade sig ha oanade värden, vilket framtida naturområde!

Tack ska alla ha för en mycket trevlig tid. Ett mycket stort tack till Naturskyddsföreningen i Dalarna som administrerade det mesta. Tack till Sveriges Naturskyddsförening som sponsrade stort och Dalarnas Läns naturvårdsenhet som bidrog både ekonomiskt och med personal. Inte minst ett tack till krögaren på Idre gården som gjorde ett fantastiskt arbete med att föda oss alla. Välkomna till nästa år forskningsresa.

SICKEN EN

Längs en liten obetydlig bäck norr om Dalfors i Ore socken (147829/679317) skidade jag 2 mars 2004 förbi en en, eller snarare ett eneträd. Cirka tio meter högt och 30 cm i diameter i roten och 20-25 cm lite längre upp. Imponerande. Har aldrig sett något dylikt i dessa trakter. Hur ovanligt är detta tro?

Bengt Oldhammer